

**Előfizetés.**  
Egy hónapra 2 P  
10 f. egy évre  
7 P. Éves adom  
ára 10 fillér. —  
Megjelenik a község  
delutáni órákban.

# Bajai Ujság

**Szerkesztőség és  
Helytartó:** Baja  
Zichy Bódog-tér 8  
Telefon: 45. Bácsal-  
más, Széchenyi-  
utca 72. Telefon: 73

XVIII. évfolyam 243. szám

**(BAJAI UJSÁG)**  
POLITIKAI NAPILAP

Baja, 1936. október 24., szombat

## Szociális problémák falun

Írta: **Dr. Kózi-Morvath József.**

A magyar falu, nem is olyan régen még, úgy élt a köztudatban, mint a nyugalomnak, jólétnek, derűs életszembéletnek helye. Persze csak a népszínművek és faluromantikus írók képzeletében volt ez így. A valóságban, a kicsi hányadot kitevő vagyonos réteg kivételével, a háború előtt is nehéz volt a magyar falusi ember élete. De a kenyere azért úgy, ahogy biztosítva volt. A fölős emberanyag kivándorolt Amerikába, elment a városba napszámosnak, vagy intelligens pályára lépett. A monarchia területén és még messzebb is százsámra találtek munkát a magyar kubikusok.

A háború után egy csapásra megváltozott minden. Az amerikai kivándorlás lehetősége megszűnt, városba ha megy, csak a munkanélküliek létszámát szaporítja, az utódállamok nem engednek be magyar munkást és a taníttatás költségét is hiába kuporgatná össze gyermekei számára, állást úgy sem tud szerezni nekik. A falu napszámos és törpebirtokos rétegét a mindennapi kenyér gondja kinozza, a kiscgazda a holnap miatt aggódik, mert abból a néhány hold földből ő még nagynehezen kihozza a család megélhetését, de mi lesz holnap, ha a gyermekeinek kell majd szétosztani. Négy öt család megélhetésére már nem futja belőle.

A magyar falunak ezeket az égető szociális problémáit sokan nem tudják, vagy nem akarják észrevenni, nehogy megoldásra kerüljenek. Mások viszont, akik reggel, délután, este beszélnek róla, ügyes taktikával egyéb, nem kevésbé fontos problémákról akarják ezzel elterelni a figyelmet.

A katolikus egyház látja a magyar falu problémáit, látja és nem hunyja be a szemét a világnézeti és kulturális problémákon túl a falu gazdasági és szociális problémáit sem. Nem hunyja be már csak azért sem, mert a gazdasági és szociális problémák az erkölcsi és kulturális problémákkal szoros összefüggésben vannak.

Ezért sürgeti az Actio Catholica ez évi munkaprogramjában, amelyet egészében a magyar falu problémáinak szentel, hogy

a legkisebb egyházközségben is meg kell szervezni a karitást, az intézményes segítés munkáját.

A karitáson túlmenően azonban az Actio Catholica a falusi munkanélküliség kérdésének hathatós intézkedésekkel való megoldását sürgeti az államhatalom részéről. Akkor is csak állandóan hangoztatott családvédelmi programjához marad hű, amikor a családi bér kérdésének a mezőgazdasági munkásságnál való bevezetését és általában a többgyermekes családoknak anyagi támogatását jelöli meg a népszaporodás csökkenésének egyik eredményes ellenszeréül.

nyes ellenszeréül.

Az Actio Catholica nem politikai, de a szociális problémák megoldását állandóan sürgeti. Amint a saját erejéből el tud végezni, azt elvégzi a karitáson keresztül. De bármennyire szépek legyenek is ezek az eredmények, soha nem téveszti szem elől, hogy a magyar falu szociális problémáit pusztán karitással megoldani nem lehet. Ezért sürget olyan szociális törvényeket, amelyek lehetővé teszik a Quadragesimo anno szellemében a földkérdésnek is egy olyan megoldását, amely sok ezer és ezer nagycsaládu

magyar földművest köt hozzá elszakíthatatlanul a magyar földhöz.

A magyar katolikus egyház ezer esztendőn keresztül rengeteg áldozatot hozott a hazáért. Az idén az egész katolikus naggyűlést a magyarság legégetőbb problémája, a falu válságának tárgyalására szánta. Maga tárta fel ezeket a problémákat és hívott fel mindenkint vállvetett munkára ezeknek a problémáknak megoldására. Nem hallgatta el a szociális bajokat sem, mert tudja, hogy a falu szociális bajainak orvoslása egyik előfeltétele az erkölcsi bajok meggyógyításának.

## Üngyilkossági kísérletet követett el a képviselőházban Urmánczy Nándor

Megdöböntő tragédia játszódott le csütörtökön este 7 óra előtt néhány perccel a parlamentben.

**Urmánczy Nándor volt képviselő, az ismert közlő, a képviselőház folyosóján fölboltította magát.**

A rettenetes tragédia híre pillanatok alatt elterjedt a Házban és maga Darányi Kálmán miniszterelnök a kormány tagjaival együtt a helyszínre sietett. Kötszerekkel érkezett meg Alföldy Béla dr. a képviselőház orvosa is és a képviselőorvosokkal, dr. Tóth Pállal és dr. Benárd Agostonnal.

**Időiglenes kötést helyezett az eszméletlen állapotban levő Urmánczy homlokára.**

A képviselők körében az a vélemény, hogy Urmánczy Nándor anyagi okok miatt követte el tettét. Már néhány nappal ezelőtt is panaszkodott, hogy ezeket a súlyos anyagi gondokat nem tudja tovább elviselni. Az Urmánczy Nándorról készített röntgen felvételeiről megállapították, hogy

**a golyó nyolc centiméterre a nyakszirttől az agyállományban akadt meg.**

Allapota rendkívül súlyos.

## Hétezer pengő értékű ruhasegélyt oszt ki a város a szegénysorsu iskolások között

Baja város, amely szociális gondolkodásának már számos tanujelét adta, ez évben is nagyarányú ruhasegélyben részesíti a város szegénysorsu iskolásgyermekeit. A korán beköszöntött hideg szükségessé tette, hogy az akciót már most megindítsák s

**a város hétezer pengőt fordít a gyermekek télruha segélyére.**

A kisiparosok alkalmi szövetekezete, amely 24 bajai iparosból áll, négyszáz pár cipőt készít el. A szvetterek kötését ezévből is a MANSz vállalta magára s a

többi ruhanemű, télikabát, kendő, flu és leánykaruha elkészítését a jövő hét elején adja vállalatba a város.

**A ruhasegélyen kívül még körülbelül ötszáz pengő értékű tananyagot és iskolaszereket osztanak ki az iskolákban.**

hogy ezzel is könnyítsenek a szülők gondjain.

A ruhák még a jövő hó folyamán elkészülnek és minden valószínűség szerint december elseje előtt kiosztják a szegénysorsu iskolások között.

## A fiu felsőkereskedelmi iskola első szülői értekezlete

Szülői értekezlet volt tegnap délután 4 órakor a fiu felsőkereskedelmi iskolában. A szülői értekezletet vitéz Molnár József igazgató nyitotta meg. Bevezető szavaiban sajnálkozással állapította meg, hogy a szülők és a szállások sorából nagyon kevesen jelentek meg az értekezleten. Az iskola 180 tanulójának hozzátartozói és gondviselői érthetetlenül alig mutattak érdeklődést az új iskolaév első szülői értekezleteiránt.

Az igazgató rövid megnyitó beszéde után Raffay Imre hitoktató a fegyelem, a törvények megtartásának fontosságáról beszélt. A mai életből vett példákkal szemléltette, hogy az isteni és a világi törvények meg nem tartása milyen veszedelmes rombolásra vezethet.

Raffay Imre hitoktató előadása után ismét vitéz Molnár igazgató beszélt s arra kérte a szülőket és lakásadókat, hogy a nevelés munkájában támogassák a tanári kart. Megemlítette, hogy a tavalyi értesítő adatai szerint főlünően nagy volt a tanulók óramulasztásának száma s ezért a szülőknél és a lakásadóknál a tanulóifjúságot nagyobb figyelemmel kell ellenőriznie. Figyelmeztette a szülőket arra is, hogy a tanulók a szünet ideje alatt is az iskola fegyelmi szellemének megfelelően viselkedjenek. Ha a szülők az elhangzottak szerint nevelik gyermekeiket, akkor a tanári kar munkája és a szülők áldozata nem lesz hiábavaló.

A szülők és a lakásadók nevében Deutsch Béla kereskedő mondott köszönetet vitéz Molnár igazgatónak és Raffay hitoktatónak.

**Ára: 10 fillér**

**Pullover  
Harisnyát  
Kombinét  
Retikült**

**OLCSÓN  
REINHARDT**  
divatcsarnokból

**Kalapot  
Inget  
Nyakkendőt  
Keztyűt**

## A Jelky-család története

Közlő: BORSAY JENŐ.

A család neve a sokféle írásmód ellenére is minden valószínűség szerint Ilka volt. Ez a név rövidített, becéző alakja az Iona keresztnevének. A magyar ember abban az időben is — csakugy mint ma — szívesen használta a női keresztneveket vezetőknév gyanánt. (Pl. Aranka, Berta, Borcsa, Berka, Fánésika, Janka, Kató, Katus, Mariska, Magda, Panka Piroska stb). Az Iona névnek bunyevác egyenértéke a Jelena, rövidítése e névnek mindkét nyelven egyező: [Ilka—Jelka. Nem kell tehát csodálkozni, ha a dalmata szerzetes Ilka helyett Jelka nevet vezetett be az anyakönyvbe. A magyar—német plébánián egymást fölvaltató idegen nemzeti segítő plébánosok is saját szájuk ízére gyúrták a magyar neveket, gyakran az idegen nemzetiségű bábák lelkismeretlen bemondása alapján. Régi anyakönyvekben az ekként valódi alakjukból kiforgatott családnevek légiói hemzsegek. Innen az Ilka névnek is számtalan kiforgatott alakja. — De előfordul az Ilka-név ebben a tiszta alakjában is az anyakönyvekben, méginkább a szabócéh megmaradt jegyzőkönyveiben, hol az Ilka név dominál. Meg kell még e helyen jegyezni, hogy a kalocsai érseki levéltárban fekvő XVIII. századbeli eredeti jegyzőkönyvek adatai szerint az időben az Ilka-család Kalocsán is otthon volt. — Hol és mikor cserélte fel magyaros Ilka vezetőknévét Jelky András a bunyevác hangzást Jelka—Jelky névvel, azt talán a Holland—Kelet-Indiában Jelky András ottani élete és közéleti működése után bevezetett kutatás fogja majd megállapítani.

Ilka János-György családfőnek Kellner Évával kötött első házasságából jobbadán szabályos két éves időközben született gyermekeit sorolom a következőkben fel, megtartván, minden egyes gyermeknél azt a családnevet, amelyen a keresztelési, esetleg a halotti anyakönyvekben nyilvántartották őket.

1. Ilka Mátyás, többbizben Máté. Nem áll rendelkezésünkre semmi

## Könnyítse meg gyermeke tanulását!

Ha a gyermek szeme szemüveg alatt pihen, iskolai és egyéb munkáját könnyen és gyorsan végzi. Vizsgáltsa meg iskolásgyermekének szemét!

biztos támaszpont arra, hogy valóban fia volt Ilka János Györgynek. De ennek ellenkezőjét sem állíthatjuk, sőt föltesszük, hogy az imént tárgyalt családok első szülött fiáról van itt szó. Nincs nyoma a bajai anyakönyvekben, hogy mikor született. Mint nőtlen, egyén 1740. július 21-én Baján a magyar—német plébánia templomban házasságot

kötött Calp-in — talán Kalb — Magdolna bajai hajadonnal. Ha házasságkötésnél 20—22 évesnek vélelmezzük, akkor születését 1718—1720 évek valamelyikére tehetjük. Egyébként Baján szabómester volt a vegyes magyarszabó és szürszabó céhben, hová a céh jegyzőkönyvek tanúsága szerint 1739. évi december 17-én vették fel mesterül. Halála a bajai

## A bajai HONSz is küldöttséggel vesz részt a Hősök Háza nagybizottságának alakuló ülésén

Országos mozgalom indult meg már hónapokkal ezelőtt a hadviselték körében, amelynek célja a HONSz és Hősök Hazának fölépítése. A nagy terv most a megvalósulás előtt s a Hősök Hazának országos nagybizottsággal október 28-án alakuló ülést tart.

Ebbe a mozgalomba természetesen bekapcsolódtak az ország összes HONSz és Frontharcos szervezetei s az alakuló ülésre a bajai HONSz csoporttól is küldöttség utazik föl. A küldöttséget vitéz Somló János központi igazgatósági tag, a bajai HONSz csoport elnöke vezeti.

Ugyancsak október 28-án az Operaházban a Hősök Háza javára a Filharmóniai Társaság díszhangversenyt rendez, amelynek fővédnökségét vitéz nagybányai Hortby Miklós kormányzó vállalta. A védnöki tiszteket Darányi Kálmán miniszterelnök és a kormány tagjai töltik be.

A műsoron Erkel, Bartók, Kodály, Dohnányi Lisz és Hubay művek szerepelnek. A zenekart

anyakönyvekben nincs anyakönyvzeve, abból a körülményből azonban, hogy neve a céh-beli közszereplésben 1765. június 4-én fordul utolsó ízben elő, viszont a bajai magyar—német plébánia házassági anyakönyvének tanúsága szerint 1768. február 1-én özvegy Ilka Magdolna házasságra lépett Felinger Ferenc nőtlen egyénnel, és hogy ennél a házasságkötésnél egyik násznagyként ugyanaz a Keintz József szerepel, aki Ilka Mátyás és felesége Kalp Magdolna négy gyermekének is keresztapja volt, ami mellett bizonyít, hogy Ilka Mátyásné Kalp Magdolna és özvegy Ilka Magdolna egy ugyanazonos személy, — teljes valószínűséggel megállapíthatóan vélem, hogy Ilka Mátyás 1765. június 4. ike utáni és 1768. februárius 1. je előtti időközben valószínűleg vidéken hirtelen elhunyt. Kalp Magdolnával kötött házasságából született hét gyermekének felsorolása más helyen fog következni.

(Folytatjuk.)

## Fokonkint egy fillérrel fizetik az ujbort

Bácsalmáson több helyen már lefogallák az ujbort a kereskedők. Az ár föltűnően és megdöbbentően kicsi. A kiforrott és lefejtett borért fokonkint egy fillérért fizetnek a kereskedők. A termékek természetesen tartózkodnak az eladástól s inkább csak azok adták el borukat, akiket megszorult helyzetük vagy a hordóhiány kényszerített erre.

Szemére vigyázzon,  
**Zeiss-Punktál**  
szemüveget használjon!

Kapható

**MAJTINSZKY-nál**  
a Tóth Kálmán szoborral szemben

„K...”  
„K...”  
kályhák...  
Utry-nál

Erzsébet 38.  
Telefon: 280

Pontos...  
csak meg...  
hat állandó...  
lenség...  
magát, ha...  
viszi a mag...  
mórtesség...  
Lajosné

Órák...  
ahol azt a...  
legjobb...  
javítják...  
név mellet...  
vezetője...  
kényesebb...  
lönösen a...  
specialist...  
használt...  
vétel és...  
vidéki...  
10 százal...  
nali kisz...  
zónsög...  
ER LAJOSNÉ  
Műhely: B...  
Lázár-u.

HART...  
és...  
(h...  
ezen...  
ben...  
mert...  
ott...  
gál...  
ott...  
ár...  
ca 61

UTRENC...  
hang...  
Kos...  
suh...  
scher...  
linden...  
hang...  
ángol  
Haszn...  
szere...  
állan...  
teron!

SONY...  
K...  
aks...  
lál...  
olcsó...  
tör...  
U...  
Erzsébet 38



## LEGOLCSÓBB TÜZELŐANYAG

kemény és lágy tuskófa  
megrendelhető

**Urbányi Lászlóné**

tüzelőanyag kereskedőnél,  
B A J A, Szent István-tér 3.  
Telefon: 514.



Hideg télben  
meleg otthont nyújt a

## Kálor kályha

Előnyösen beszerezhető

**Kréneisz Géza** vaskereskedésben

TÜZHELYEK GAZDAG VÁLASZTÉKBAN.

### Apróhirdetések

#### ÁLLÁS - FOGLALKOZÁS

Perlekt szakácsnét keresek november elsejére, pusztára. Bizonyítványt küldje Latinovics Oszkár címére, Bácsmadaras. (506)

#### LAKÁS

3 szobás, fürdőszobás, modern lakás, a Hitelbank épületében elköltözés miatt nov 1-re esetleg előbb átadó. Érdeklődni lehet ugyano t

#### ELADÁS

Költözködéshez alkalmas nagyterjedelmű ládák és egy darab fehérre zománcozott előszobafal eladó. Déli időben megtekinthető Gr. Batthyány utca 30.

Egy nagyon szép és jó tejlő vöröstarka tehén borjuval eladó. Cim a kiadóban. (514)

#### HÁZ

Eladó Baján a Gyár u. és Perczel-utca sarkán 2 szoba-konyhas téglából épült adómentes új ház. — Érdeklődni lehet: dr. Ruzshty Károly ügyvédnél (Baja Kosuth Lajos utca 11. Telefon 486)

Két szoba és mellékkeiységekből álló családi ház eladó. Szent László utca 27. (502)

## MÁVAUT MÁVAUT Téli autóbusz menetrend

Érvényes 1936. október 4-től.

#### Baja—Budapest

5.35 ind.	BAJA Nemzeti szálló	érk.	22.05
6.30 ind.	Hajós nagyvendéglő	érk.	
7.00 ér.	Dusnok Péjő vendéglő	ind.	21.29
7.52 ér.	Kalocsa Szabó K. vend.	ind.	21.00
10.00 ér.	Solt, Zéman vendéglő	ind.	20.08
	BUDAPEST Oktogon-tér	ind.	18.00
Budapestre: menetjegy P. 10.50		Tértijegy P. 17.—	

#### Baja—Mélykut—Szeged

16.40 ind.	BAJA Nemzeti szálló	érk.	9.58
17.43 ér.	Mélykut vasuti állomás	ind.	8.58
19.30 ér.	SZEGED Széchenyi-tér	ind.	7.10
Szegedre: menetjegy P. 7.50.		Tértijegy P. 12.50	

#### Baja—Bácsalmás—Kelebia—Szeged

5.25	13.35 ind.	BAJA Nemzeti szálló	érk.	9.00	18.52
6.25	14.57 ér.	Bácsalmás Rónay gyógyász.	ind.	7.53	17.51
7.26	16.15 ér.	Kelebia p. u.	ind.	6.50	17.00
8.50	— ér.	SZEGED Széchenyi-tér	ind.	—	15.25
Kelebiára: menetjegy P. 4.70.				Tértijegy P. 7.50	
Szegedre: " " 7.50.				" " 12.50	

#### Baja—Kalocsa

5.85	13.15	19.55 ind.	BAJA Nemzeti szálló	érk.	7.55	15.30	22.05
5.54	13.49	20.30 ér.	Sükösd községkháza	ind.	7.20	14.55	21.45
6.30	14.32	— ér.	Hajós nagyvendéglő	ind.	6.38	14.13	
7.00	15.10	— ér.	KALOCSA Szabó K. vend.	ind.	6.00	13.35	21.00
Kalocsára: menetjegy P. 4.60.				Tértijegy P. 5.70			

#### Baja—Felsőszentiván

5.25	13.35	16.40 ind.	Baja Nemzeti szálló	érk.	9.00	9.58	18.52
5.58	14.20	17.17 ér.	Felsőszentiván Szabó k.	ind.	8.28	9.24	18.18
menetjegy P. 1.50.				Tértijegy P. 1.90			

#### Kalocsa—Dusnok

15.20	21.00 ind.	Kalocsa Szabó K. vend.	érk.	7.00	17.10
16.10	21.29 ér.	Dusnok Péjő vend.	ind.	6.15	16.20
menetjegy P. 1.80.				Tértijegy P. 2.80	

#### Kalocsa—Solt

7.05	12.55 ind.	Kalocsa Szabó K. vend.	érk.	9.05	20.55
7.52	14.22 ér.	Solt Zéman vendéglő	ind.	7.39	20.08
menetjegy P. 2.40.				Tértijegy P. 4.50	

Felvilágosítást nyújt a kirendeltség: Baja, Szent István-ter. Telefon: 292.

## Saját termelésű tűzifa hasáb és dorong

**I<sup>a</sup> száraz**  
akác  
kőrös  
szil  
tölgy  
szurkos nyár  
F Ű Z

apritott akác-, tölgy-, szil- és lágfa q-ként házhoz szállítva legalacsonyabb napi áron kapható:

## Wiesel Sándor és Fia

Fatermelők és tűzifa nagykereskedők  
Isoda: Nagyaló-utca 13. Telefon: 42 szám.  
Fatelep: Sugovica part. Telefon: 195 szám.

Legjobb és legolcsóbb tüzelőanyag a

## DOROGI SAJTOLT KOKSZ

Fütsünk-főzzünk dorogi sajtolt koksszal!

**Dorogi** tojásszén

**Dorogi** diószén

Kemény és lág tűzifa ölben és aprítva

**Grünhut és Társa** tégla és cementárnyóiban B A J A — Telefon: 160.